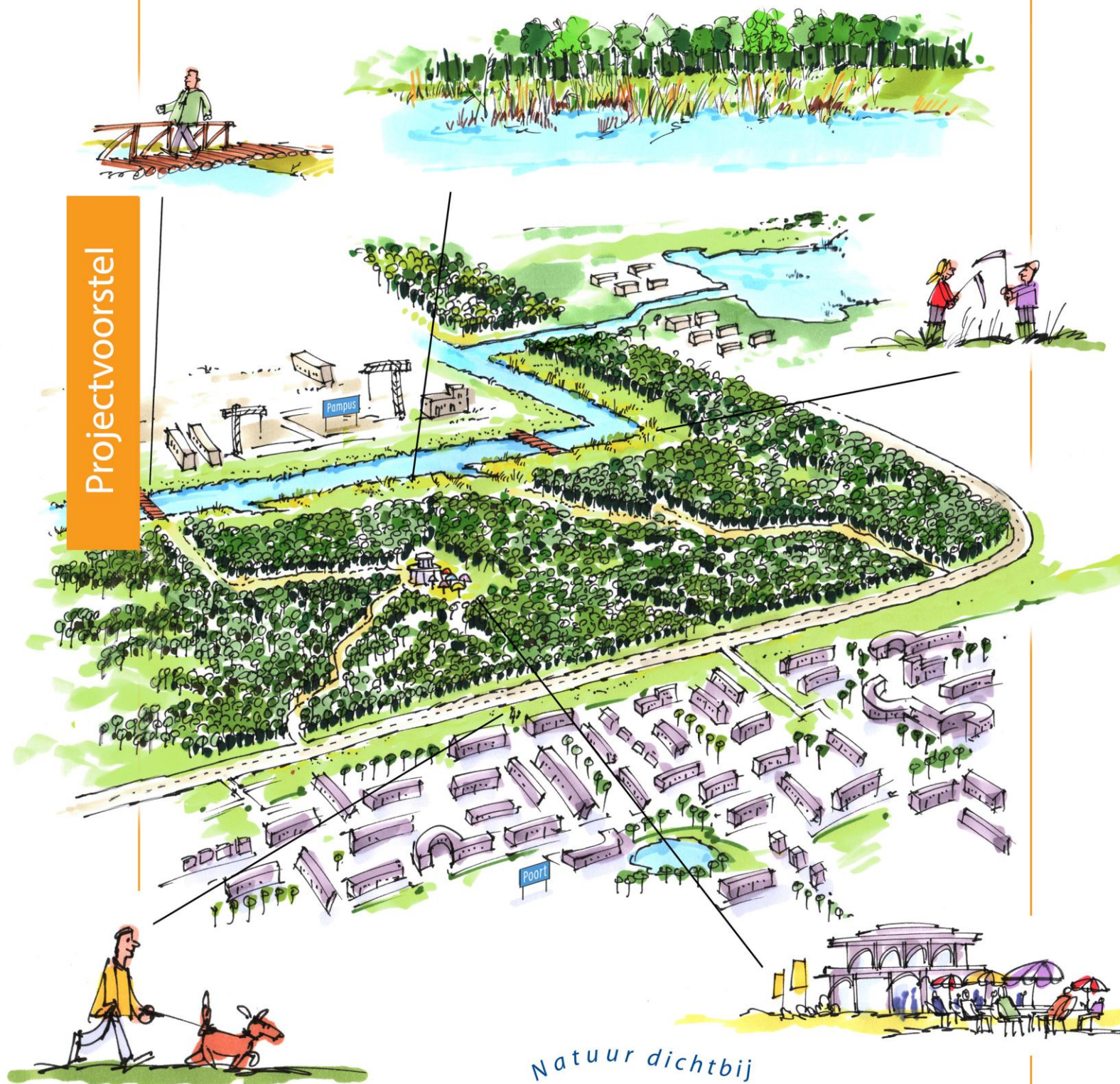

De gouden randen langs de Pampushout

Projectvoorstel

Natuur dichtbij

HET FLEVO
LANDSCHAP

De gouden randen langs de Pampushout

Projectvoorstel voor het Programma Nieuwe Natuur in Flevoland

29 augustus 2014

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
PROJECTVOORSTEL	6
1. Inkadering projectvoorstel	6
2. Het projectvoorstel	6
2.1. Visie	6
2.2. Doelen	7
2.3. Het initiatief, de samenwerking en toekomstige partners	8
2.4. Het projectplan	10
2.5. Uitvoering	11
2.6. Businesscase	12
3. Meetlat provincie Flevoland	14
DISCLAIMER	17

SAMENVATTING

‘De gouden randen langs de Pampushout’ brengt lang gekoesterde dromen bij elkaar. Er ontstaat een natte verbinding van de Lepelaarplassen naar het Kromslootpark waar het goed toeven is voor mens en dier. Een natuurgebied dat een warm welkom biedt aan diverse moerassoorten en vogels, waar de bever zijn burcht bouwt en de purperreiger zich tegoed doet aan vis.

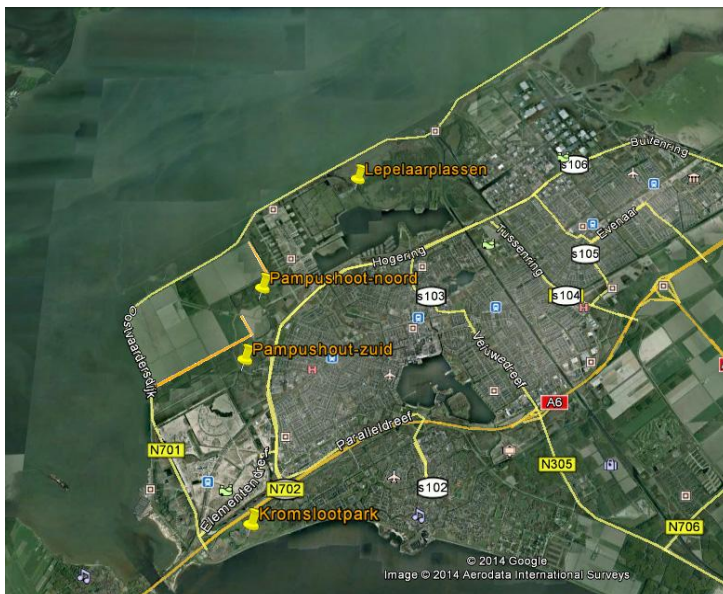

Referentiebeeld gouden randen

Een gebied dat mensen trekt, om dichtbij te wonen en van te genieten. Waar de bewoner uit Almere vanuit huis een ommetje loopt, geniet van het uitzicht op het terras van het goedlopende theehuis, of zich als vrijwilliger in het zweet werkt met het maaien van riet.

Waar de watergang en de natuurvriendelijke oevers een belangrijke bijdrage leveren aan de droge voeten van de Almeerders en de kwaliteit van het water.

Kortom een gebied dat een belangrijke kwaliteitsimpuls geeft aan natuur, water, mens en economie.

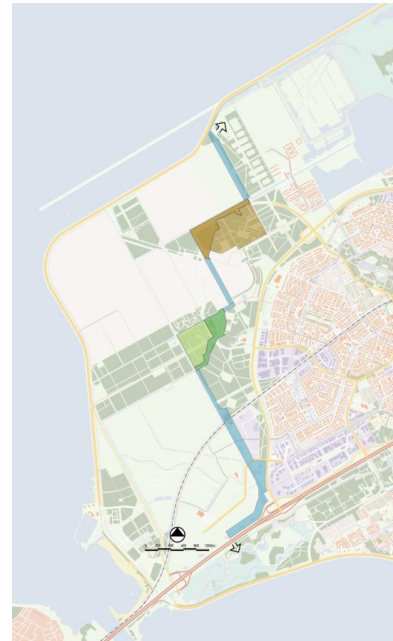
Het project de gouden randen brengt twee ontwikkelingen samen: de Ecozone Kromslootpark-Lepelaarplassen¹ (Ecozone Pampus) en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout. De winst van het project is een dikke plus op twee bestaande ontwikkelingen.

Overzichtskaart Almere

¹ Realisatie Ecozone Pampus, De ecologische verbidingszone tussen Kromslootpark en Lepelaarplassen, gemeente Almere, mei 2006

Ecozone Pampushout

Vanuit de gemeente Almere wordt al sinds de zandopspuitingen voor stadsdeel Poort gewerkt aan de realisatie van een ecologische verbindingszone tussen de Lepelaarplassen en het Kromslootpark. Destijds is een circa 100 meter brede zone langs de A6 en de Galjoottocht ecologisch ingericht. Er is echter geen dekingsplan voor de Ecozone. De afspraak is om kansen te benutten en waar mogelijk werk met werk te maken. Deze strategie heeft inmiddels tot gedeeltelijke realisatie geleid.

Ecozone Pampushout

De Pampushout-Zuid en de Pampushout-Noord

De Pampushout ligt ten westen van Almere en bestaat uit twee delen: de Pampushout-Zuid en de Pampushout-Noord. Het bos is als voorinvestering aangelegd en moet de komende jaren verder worden ontwikkeld. Dit groene uitloopgebied biedt ruimte aan de inwoners van Almere maar verwelkomt bijvoorbeeld ook wielewalen, appelvinken en bevers. Voor de verdere ontwikkeling van Pampushout-Zuid is een Ontwikkelingsplan² opgesteld.

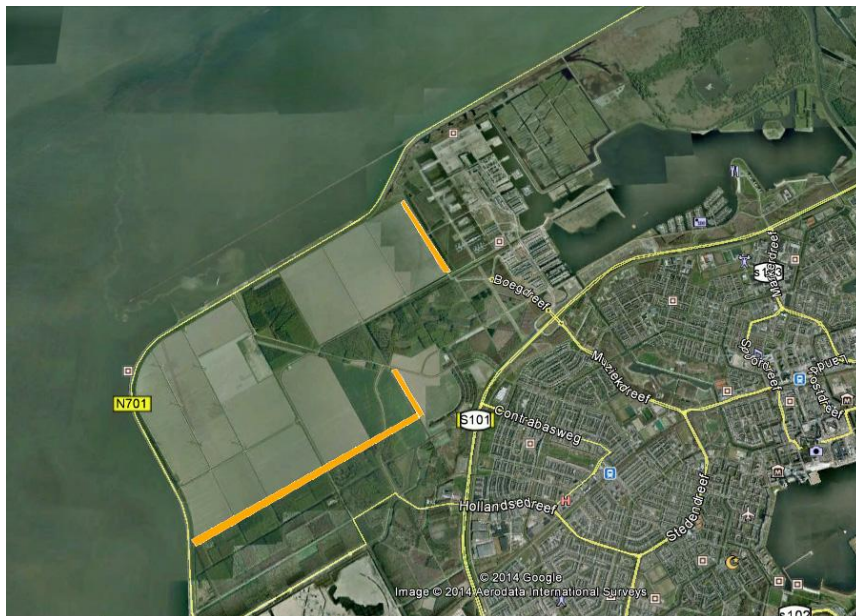
Kaart Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid

² Ontwikkelingsplan Bosgebied Pampushout-Zuid; een energiek bos, Het Flevo-landschap, gemeente Almere, 2012

De gouden randen

Eén van de maatregelen van het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid is een gouden rand langs Pampushout-Zuid, de aanleg van een strook wetland bestaande uit open water en rietland. De gouden rand langs de Pampushout-Zuid vergroot de ecologische, de beleavings- en de economische waarde van het gebied en versterkt het watersysteem. De gouden rand biedt als zelfstandig leefgebied ruimte aan diverse moerassoorten en vogels, levert een spannende overgang van bos naar open landschap voor toekomstige bezoekers, verbetert de waterafvoer en buffering vanuit het woongebied Almere Poort, biedt ruimte voor recreatie en een aanleiding voor burgerparticipatie en vergroot de kansen voor rendabele horeca. Voor de benodigde te verwerven gronden zijn echter nog geen middelen beschikbaar.

Locatie gouden randen

De meerwaarde van een gouden rand beperkt zich niet tot de Pampushout-Zuid. Met het doortrekken van de gouden rand naar en langs de Pampushout-Noord ontstaat ook daar een gebied met een belangrijke meerwaarde voor natuur, mens, water en economie. Het geheel is daarbij meer dan de som der delen, met de verbinding met het noordelijk deel wordt namelijk ook invulling gegeven aan het nog ontbrekende deel van de ecologische zone tussen de Lepelaarplassen en het Kromslootpark (Ecozone Pampus) aan de westzijde van de wijk Noorderplassen-West.

Op een aantal plekken zijn de gouden randen als ecologische verbindingszone en als stadswater al aanwezig. Elders moeten ze nog worden aangelegd. Daarvoor moeten gronden worden verworven en ingericht en zijn afspraken over beheer nodig.

Vraag aan de provincie Flevoland in het kader van het Programma Nieuwe Natuur

De gouden randen bieden een plus op bestaande plannen die daardoor een grote meerwaarde krijgen. Met het Programma Nieuwe Natuur in Flevoland ligt er een kans de gouden randen van de Pampushout-Zuid en -Noord in zijn geheel te realiseren. Als vanuit het Programma Nieuwe Natuur de benodigde gronden beschikbaar worden gesteld, wordt met een relatief beperkte inspanning van 19 ha en een bijdrage aan het inrichtingsbeheer een kwaliteitsimpuls gegeven aan een gebied van 525 ha.

Het Flevo-landschap wil de gouden randen graag samen met de gemeente Almere, het waterschap Zuiderzeeland, de provincie Flevoland en de bewoners realiseren.

PROJECTVOORSTEL

1. Inkadering projectvoorstel

'De gouden randen langs de Pampushout' is als projectidee ingediend in het open planproces van de provincie Flevoland voor het Programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Totaal zijn 79 projectideeën ingediend. In de eerste besluitvormingsronde op 16 april 2014 hebben Provinciale Staten 73 projectideeën beoordeeld als kansrijk waaronder de gouden randen. De gouden randen is beoordeeld als een project in de categorie A: 'Het projectidee is getoetst aan het Plan van aanpak Nieuwe natuur in Flevoland en past binnen dat programma Nieuwe Natuur en verdient het verder te worden uitgewerkt. Bij de verdere uitwerking moet expliciet worden ingegaan op de twaalf criteria uit de meetlat.' Daarmee had de gouden randen groen licht voor nadere uitwerking.

De Pampushout bestaat uit twee aaneengesochte delen, het zuidelijk deel tussen de stadsdelen Almere Poort en het toekomstige Pampus, en het noordelijk deel tussen Noorderplassen-West en Pampus. Voor het zuidelijk deel van de Pampushout ligt een Ontwikkelingsplan gereed dat wordt gedragen door de gemeente Almere, Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer, de provincie Flevoland en het ministerie van Economische Zaken. Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid maakt deel uit van het Groenblauwe Raamwerk van Almere 2.0³ en de daarbij behorende Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 van het rijk, de provincie Flevoland en de gemeente Almere. Een van de maatregelen van het Ontwikkelingsplan is de aanleg van de 'Gouden Rand', een strook wetland bestaande uit open water en rietland rond de Pampushout die een belangrijke meerwaarde levert. Het Ontwikkelingsplan bevat wel de inrichtingskosten, maar niet de grondverwerving en het inrichtingsbeheer voor de gouden rand⁴.

Het Flevo-landschap ziet kansen de in het Ontwikkelingsplan genoemde gouden rand langs Pampushout-Zuid door te trekken naar Pampushout-Noord zodat ook daar een meerwaarde wordt gegenereerd. Met het doortrekken van de gouden rand wordt bovendien invulling gegeven aan de ontbrekende schakels van de Ecozone Pampus. De Ecozone Pampus is een ecologische verbindingsoone tussen Lepelaarplussen en Kromslootpark, die wordt gedragen door de gemeente Almere, Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer, het waterschap Zuiderzeeland en Domeinen (thans Rijksovastgoedbedrijf).

2. Het projectvoorstel

2.1. Visie

De Pampushout, het huidige recreatief nog te ontwikkelen jonge polderbos, krijgt een aanzienlijke kwaliteitsimpuls door de aanleg van gouden randen, een strook wetland bestaande uit open water en rietland. Als zelfstandig gebied maar bijvoorbeeld ook als ontbrekende schakel in de Ecozone en als onderdeel van het watersysteem voor het afvoeren en vasthouden van water. Het gebied wordt aantrekkelijker als uitloopgebied voor de (toekomstige) bewoners van aangrenzende wijken en andere recreanten waardoor de waarde stijgt en de kansen voor rendabele horeca worden vergroot. De ligging vlak bij de stad biedt volop aanleiding voor burgerparticipatie. De relatief beperkte investering van circa 19 hectare natuur levert een kwaliteitsimpuls op voor een gebied van zo'n 525 hectare en de aangrenzende stadsdelen. Een investering die zich op termijn dubbel en dwars terugverdient.

³ Het groenblauwe raamwerk van Almere 2.0, tussenstand augustus 2013: realisatiestrategie prioritaire gebieden, RRAAM, augustus 2013

⁴ Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid wordt gefinancierd door Het Flevo-landschap (1/3 deel) de gemeente Almere (1/3 deel vanuit grex Pampus) en generieke inkomsten (1/3 deel, compensaties, boswonen, windenergie e.d.) Hiertoe is 19 december 2011 een intentieovereenkomst gesloten.

2.2. Doelen

Ecologie

Door de verbinding van de gouden randen met de Ecozone Pampus ontstaat een continue watergang met rietkragen en brede oeverstroken, moerasgebieden, plassen, poelen, ruigtes en bosschages. De brongebieden van plant- en diersoorten (Lepelaarplassen en Kromslootpark) worden verbonden. Planten en dieren hebben daardoor meer kansen, de verbinding voorkomt dat planten en dieren lokaal uitsterven en draagt daarmee bij aan de biodiversiteit. Planten en dieren kunnen zo ook mee schuiven met de als gevolg van klimaatveranderingen naar het noorden opschuivende gunstige leefomstandigheden.

De gouden randen fungeren ook als zelfstandig leefgebied voor moerasoorten als bever en ringslang en bij een goede waterkwaliteit de otter. Als de rietkragen door kwel 's winters deels open blijven, worden soorten die voorkomen in de Lepelaarplassen zoals roerdomp, woudaap, waterral en snippen verwacht. De natte zone biedt een bijzondere kans voor de purperreiger, een voor Natura 2000 belangrijke soort uit het Naardermeer, die nu al regelmatig voedsel zoekt in de sloten van de Pampushout. De ontwikkeling van buitendijkse natuurcompensatie ten westen van de Marina Muiderberg ten behoeve van de wijk Duin, kan dit versterken.

Roerdomp

Waterafvoer, waterberging en kwaliteit

De drie stadsdelen Almere Poort, Almere Pampus en Noorderplassen-West behoren tot hetzelfde peilgebied van het Hoge Vaart systeem en wateren af op de Noorderplassen. Almere Poort en Pampus zijn via de Galjoottocht verbonden met de Noorderplassen. Het water kan er echter niet snel genoeg naar toe stromen. De breedte van de Galjoottocht ter hoogte van de Noorderplassen is daarvoor op termijn, gezien de geplande verstedelijking, te klein. In het noordelijk deel is in het plan voor de Ecozone Pampus een 'omweg' opgenomen langs Noorderplassen-West die het water dwars door het woongebied richting de plassen afvoert. In het zuidelijk deel verbeteren de gouden randen de waterafvoer en buffering van Almere Poort. De toepassing van natuurvriendelijke oevers met veel vlakkere taluds dan gebruikelijk vergroot de waterbergende capaciteit enorm. Met deze ontwikkelingen wordt voorzien in de toenemende afvoer van water en ontstaat ruim voldoende areaal voor oppervlaktewaterberging tot 2030.

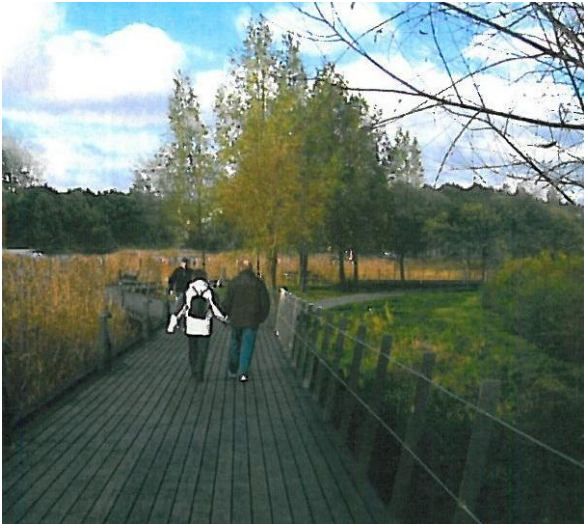
De gouden randen leveren ook een belangrijke bijdrage aan de waterkwaliteit van het gebied. De watergang van de gouden randen wordt zoomd door brede rietkragen. De zuiverende werking van de rietkragen verbetert de huidige matige waterkwaliteit.

Beleving

Met de gouden randen langs de Pampushout ontstaat een natuurlijke landschappelijke overgang van het bos naar de stedelijke omgeving en een extra landschap voor natuurbeleving en entree tot het bos. Mensen recreëren graag in overgangsgedieden van bos naar water en open gebied en dat is juist wat de gouden randen bieden. Via mooie bruggen komen toekomstige bezoekers de Pampushout binnen en verlaten ze deze weer. Een wandel- en deels knuppelpad ontsluit de gouden randen voor natuurgenieters en biedt naast bos- ook moerasbeleving.

Bij Noorderplassen-West ontstaan in het uitloopgebied van de woonwijk ook meer recreatieve mogelijkheden. Dat wordt een aantrekkelijk gebied om te wandelen en de natuur te beleven. Op een winterdag kan er een rondje worden geschaatst en in de zomer worden geroeid of gekanoed. Wandelaars uit aangrenzende wijken kunnen opeens een interessante route kiezen naar de Oostvaardersdijk. De natuur zo dicht bij huis maakt dat zij zich mede verantwoordelijk voelen wat een goede basis biedt voor diverse vormen van burgerparticipatie. Een robuuste inrichting zorgt dat het medegebruik het ecologische functioneren van de verbindingzone niet in de weg zit.

Referentiebeelden

Economie

De gouden rand is een goede investering die de economische waarde van het gebied en de in ontwikkeling zijnde wijken verhoogt. Zowel in de Pampushout als Noorderplassen-west is horeca voorzien. De gouden randen verhogen de beleevingswaarde, wat mensen uitnodigt om te komen recreëren waardoor horeca gemakkelijker rendabel kan worden ontwikkeld.

Met de natte zone ontstaat een gevarieerd en aantrekkelijk uitloopgebied, dat de waarde van de woningen kan verhogen. De gouden randen scheppen afstand tussen bomen en woningen (denk aan zaken als bezonning). Ze scheppen een landschappelijk sterk contrast tussen de 'wilde natuur' van de Pampushout en de hoog stedelijke omgeving van Pampus. Dit voorkomt niet alleen toekomstige problemen met de overgang tussen bos en bebouwing, maar vormt met de bruggen uitnodigende poorten.

2.3. Het initiatief, de samenwerking en toekomstige partners

Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid en het plan voor de Ecozone Pampus worden gedragen door meerdere partijen⁵ die in het verleden gezamenlijk zorg droegen voor de deelontwikkelingen. De plannen kunnen binnen een periode van vijf jaar worden gerealiseerd. De aanleg van de gouden rand van de Pampushout-Zuid is voorzien in de periode van 2016-2021. De planvoorbereiding voor Noorderplassen-west is in een vergaand stadium.

Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid ligt gereed voor uitvoering, inclusief een financieringsplan. Het Flevo-landschap, de gemeente Almere en het rijk hebben hiertoe afspraken gemaakt. De totale begroting bedraagt 6 miljoen euro. Wat mist is de grondverwerving voor de gouden rand, daarvoor is nog geen financiering beschikbaar.

⁵ Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid wordt gedragen door de gemeente Almere, Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer, de provincie Flevoland en het Ministerie van Economische Zaken. De Ecozone Pampus wordt gedragen door de gemeente Almere, Het Flevo-landschap, Staatsbosbeheer, het Waterschap Zuiderzeeland en Domeinen (thans RVOB).

Zoals gezegd wordt al jaren stapsgewijs gewerkt aan de Ecozone Pampus. De volgende stap kan worden gezet op het moment dat de benodigde grond en de financiering beschikbaar komen. De grond is in beide gevallen in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf, één van de partijen die zich destijds achter de Ecozone Pampus heeft geschaard en bereid lijkt om de grond tegen agrarische waarde beschikbaar te stellen.

In overleg met de gemeente Almere heeft Het Flevo-landschap het projectidee gouden randen ingediend bij de provincie Flevoland. Na het groene licht van Provinciale Staten heeft Het Flevo-landschap de nadere uitwerking in gang gezet en is opnieuw overleg gevoerd met de gemeente Almere en de andere direct betrokken overheden, het waterschap Zuiderzeeland, het Rijksvastgoedbedrijf en de provincie Flevoland. Al deze partijen staan in beginsel positief tegenover de gouden randen, zij zien de meerwaarde. Of het project realiseerbaar is valt of staat met de beschikbare middelen, de te verwerven, in te richten en te beheren gronden. Die hangen samen met de stedelijke ontwikkeling in het westelijk deel van Almere, het antwoord van de provincie Flevoland op dit projectvoorstel en besluitvorming in de gemeente Almere en het waterschap Zuiderzeeland.

Bij de ontwikkeling van de gouden randen spelen (toekomstige) bewoners van de aangrenzende wijken een belangrijke rol. Op het moment dat de realisatie van de gouden randen haalbaar blijkt worden andere partners, bewoners en belanghebbenden actief betrokken bij de ontwikkeling, de realisatie en het beheer van de gouden randen. We zijn op zoek naar (nieuwe) mogelijkheden om ze mede verantwoordelijk te maken voor de ontwikkeling en het beheer van het gebied, als vrijwilliger, mede-investeerder en beheerder.

Vrijwilligerswerk

2.4. Het projectplan

Het project gouden randen bestaat uit 3 delen:

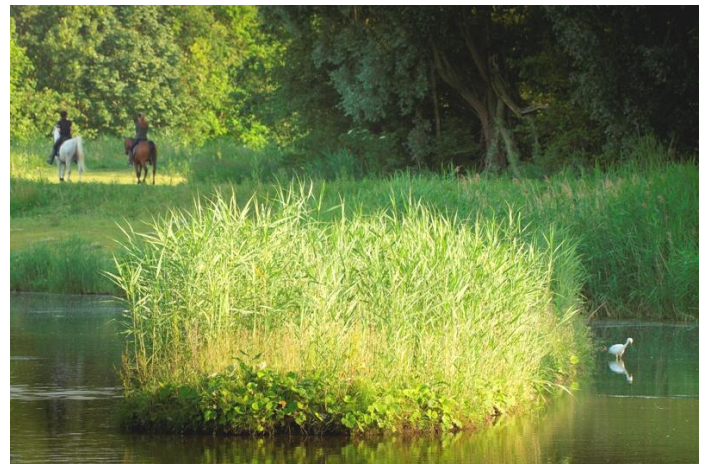
1. de gouden rand Pampushout-Zuid
2. Galjoottocht (traject 3)
3. Ecozone ter hoogte |Noorderplassen-West (traject 4).

In het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid wordt voor de gouden rand uitgegaan van een profiel van 27 meter. Voor de Ecozone wordt uitgegaan van een profiel van 75 meter inclusief de bestaande watergang, dit betekent een toevoeging van circa 50 meter.

Natuurbeleid, kijkrichtingen voor natuur en natuurdoeltype

De Pampushout behoort grotendeels tot de EHS, de Ecozone Pampus behoort zelfs tot de waardevolle EHS en dient de prioritaire natuur van de Lepelaarplassen te gaan verbinden met de waardevolle EHS van het Kromslootpark.

Langs de Pampushout komt een strook wetland van circa 19 ha. Een overgangsgebied met natuurdoeltype moeras (N 05.01) waar alle vier de kijkrichtingen voor natuur⁶ samenkomen. Er wordt een impuls gegeven aan de vitale natuur door de toevoeging en verbinding van wetlands ook als ontbrekende schakel van de Ecozone Pampus (vitale natuur). De aanwezigheid van mooi natuurlijk water en rietland voegt extra belevingskwaliteit en recreatiemogelijkheden toe aan de Pampushout (beleefbare natuur). De gouden randen zijn ook functioneel; ze maken het watersysteem robuuster (functionele natuur). Verder is bekend dat woningen nabij water economisch aantrekkelijker zijn en worden de kansen voor rendabele horeca groter (inpasbare natuur).

Bijdrage aan beleid en opgaven van overheden

Het project de gouden randen past in het beleid van het waterschap Zuiderzeeland, het versterkt het watersysteem wat betreft het afvoeren en vasthouden van water in het (deels toekomstig) stedelijk gebied en geeft invulling aan de daarmee samenhangende wateropgaven. De natuurvriendelijke oevers verbeteren ook de waterkwaliteit.

Bijdrage aan maatschappelijke ontwikkelingen

Met de gewenste betrokkenheid van (toekomstige) bewoners uit de aangrenzende stedelijke gebieden en andere gebruikers wil het Flevo-landschap invulling geven aan de door het Flevo-landschap, de gemeente Almere en andere betrokken partijen nadrukkelijk gewenste burgerparticipatie. Het Flevo-landschap heeft hier in eerdere fasen van planvorming voor de Pampushout al ervaring mee opgedaan.

Samenwerking of integratie met andere projecten

Bij de uitwerking van het projectidee naar projectvoorstel is ook onderzocht waar kan worden samengewerkt met andere projecten. Er is bijvoorbeeld gesproken met Theatergroep Groen Gras. Zij zoeken echter een grotere oppervlakte en bij voorkeur al bestaande natuur. Op dit moment onderzoeken we mogelijkheden voor enkele kleinere, concrete samenwerkingsactiviteiten.

⁶ Het Planbureau voor de Leefomgeving hanteert 4 kijkrichtingen voor de toekomst van natuur en landschap in Nederland: vitale natuur, beleefbare natuur, functionele natuur en inpasbare natuur

De multiplier

De realisatie van de gouden randen levert met 19 ha te verwerven gronden een kwaliteitsverbetering op in een bosgebied van circa 525 ha. Los daarvan wordt kwaliteitswinst geboekt voor de aangrenzende stadsdelen Poort, Pampus en Noorderplassen-West. Tegenover de benodigde investeringen (verwervingskosten tegen agrarische waarde, aanname: $19 * 90.000$ euro = 1.710.000 euro vermeerderd met enkele jaren inrichtingsbeheer) staat alleen al in het Ontwikkelingsplan Pampushout-zuid een ontwikkeling van 6 miljoen euro. Het Flevo-landschap investeert in dit gebied 1,9 miljoen euro in bosontwikkeling en de ontwikkeling van een centrumvoorziening met horeca, speelvoorzieningen e.d.

2.5. Uitvoering

Realisatiestrategie en fasering

De meerwaarde van de het project gouden randen zit voor een groot deel in het versterken van de ecologische en recreatieve samenhang. Deze meerwaarde wordt aanzienlijk kleiner als niet alle delen kunnen worden gerealiseerd. Het project kan wel goed worden gefaseerd:

De aanleg van het trajectdeel 4 Ecozone Pampus ter hoogte Noorderplassen-West kan snel. De financiering voor de inrichting is beschikbaar.

De aanleg van de gouden rand Pampushout-Zuid is afhankelijk van de financiering van de inrichtingskosten. Deze gouden rand kan op twee manieren worden gefaseerd:

In de eerste fase aanleggen van de basale watergang en na enkele jaren realiseren van de recreatieve voorzieningen. Vanuit kostenefficiëntie en het snel toegankelijk en aantrekkelijk maken van de gouden randen voor publiek heeft dit niet de voorkeur. Een andere mogelijkheid is het in de eerste fase inrichten van het deel van dijk tot oksel en later aanleggen van het deel bij de oksel, bijvoorbeeld in combinatie met EHS-compensatie Hogering.

De aanleg van trajectdeel 3, de Galjoottocht, kan waarschijnlijk plaatsvinden in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap in de jaren na 2016.

Het project kan worden versterkt door de EHS-compensatieverplichting die als gevolg van de verdubbeling Hogering ontstaat, te laten landen in de 'oksel' nabij de Hogering. Daarmee wordt de ecologische en recreatieve samenhang tussen de bosdelen van de Pampushout versterkt. Voor de verdubbeling van de Hogering tot aan de spoorbaan is binnen enkele jaren 1,3 tot 5,8 ha EHS-compensatie vereist. Op langere termijn zal ook het westelijk deel van de Hogering worden verdubbeld

Vanwege de gewenste lange termijn zekerheid en continuïteit vindt Het Flevo-landschap volledig eigendom noodzakelijk. Voor de Ecozone Pampus zijn wat betreft de verantwoordelijkheid voor het beheer nadere afspraken nodig met de gemeente Almere en het waterschap Zuiderzeeland. Vooralnog is ervan uitgegaan dat Het Flevo-landschap de oevers beheert en het waterschap en/of de gemeente het waterprofiel.

Bever

Organisatie

Bij de totstandkoming van zowel het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid als het plan voor de Ecozone hebben Het Flevo-landschap en de gemeente Almere nauw samengewerkt in een projectorganisatie. Voor de volgende stappen dient een vergelijkbare projectorganisatie te worden uitgebreid met in elk geval het waterschap Zuiderzeeland en wellicht ook het Rijksvastgoedbedrijf.

Bij de ontwikkeling van het Beheerplan Pampushout en het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid heeft Het Flevo-landschap meermalen maatschappelijke organisaties en omwonenden betrokken via een klankbordgroep en meedenkavonden. Deze vorm kan worden voortgezet en uitgebreid op het moment dat realisatie in beeld komt. Landschapsbeheer Flevoland is bereid om hierin een rol te vervullen.

2.6. Businesscase

Grondverwerving

Voor de afronding van de Ecozone Pampus en de gouden rand Pampushout-zuid is in totaal 19 ha nodig (zien onderstaande tabel). Voor de versterking van de oksel nabij de Hogering is in de toekomst nog 10 hectare gewenst.

Locatie	Benodigde ha's
De gouden rand Pampushout-Zuid	8
Galjoottocht (traject 3)	5
Ecozone ter hoogte Noorderplassen-West (traject 4)	6
Totaal	19

Inrichting

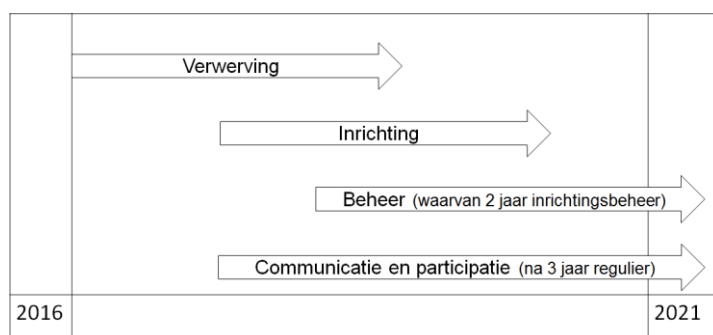
De inrichting van de gouden rand Pampushout-Zuid wordt gefinancierd uit het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid, waarin Het Flevo-landschap 1,9 miljoen investeert. De inrichting van trajectdeel 4 zal de gemeente Almere financieren vanuit de ontwikkeling van Noorderplassen-West. Met het waterschap Zuiderzeeland wordt gesproken over inrichting van een natuurvriendelijke oever op trajectdeel 3.

Exploitatie

Het Flevo-landschap zal als terreinbeheerder het beheer van de gouden randen op zich nemen, en gaat daarbij uit van een SNL-bijdrage per 2017. Voor het inrichtingsbeheer gedurende de eerste twee jaar is een bedrag van € 1000 hectare/jaar in de begroting opgenomen.

Voor de ondersteuning en opstart van de gewenste betrokkenheid en participatie van (toekomstige) bewoners uit de aangrenzende stedelijke gebieden en andere gebruikers wordt een bedrag van € 75.000/jaar voor een periode van maximaal 3 jaar gevraagd, totaal dus € 225.000. Na 3 jaar worden de activiteiten onderdeel van het reguliere werk.

Los van middelen is ook planologische inpassing nodig. Daarvoor is de medewerking van de gemeente Almere en de provincie Flevoland onontbeerlijk.

onderdeel	kosten	dekking			
		Programma Nieuwe Natuur	Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid *	Gemeente Almere (Noorderplassen- West, Almere Poort)	Waterschap Zuiderzeeland (Kaderrichtlijn Water)
verwerving	€ 1.710.000	19 hectare			
inrichting	maatregelen: € 2.136.000 beheer: € 38.000	€ 38.000	€ 1.550.000 (voor 8 ha)	€ 581.000 (voor 3 ha)	natuurvrien- delijke oevers (op 7 ha)
beheer		SNL per 2017 aangevuld met burgerparticipatie			nog te bepalen
participatie	€ 75.000/jaar gedurende 3 jaar: € 225.000	€ 225.000			

*Het Ontwikkelingsplan Pampushout-Zuid maakt deel uit van het Groenblauwe Raamwerk Almere 2.0 en de daarbij behorende Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 van het rijk, de provincie Flevoland en de gemeente Almere. Het Flevo-landschap investeert in dit gebied 1,9 miljoen euro in bosontwikkeling en de ontwikkeling van een centrumvoorziening met horeca, speelvoorzieningen e.d.

Vraag aan Programma Nieuwe Natuur

Deze projectaanvraag betreft alleen de gouden randen. Voor de realisatie daarvan wordt aan het Programma Natuur het volgende gevraagd:

- verwerving van 19 hectare landbouwgrond van het Rijksvastgoedbedrijf
- een bedrag van circa € 38.000 voor inrichtingsbeheer gedurende 2 jaar na inrichting
- een bedrag van circa € 225.000 voor een gedurende 3 jaar parallel met de inrichting lopend communicatie- en participatietraject.

3. Meetlat Programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Voor de beoordeling van de projectvoorstellen is een meetlat met 12 criteria opgesteld, ingedeeld naar vier onderdelen: Belevingswaarde, Ecologische waarde, Multiplier en Zekerheid. In onderstaande tabel worden deze criteria systematisch nagelopen en is kort weergegeven op welke punten aan de criteria wordt voldaan.

Criteria		Deelaspecten
Belevingswaarde	1	In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op?
		Bij de Pampushout komen stroken wetland van totaal circa 19 ha. Deze wetlandstroken vormen overgangsgebieden tussen stad, bos en stedelijk gebied waar het goed toeven is (beleefbare natuur), die ook invulling geven aan de ontbrekende schakel van de Ecozone Pampus (vitale natuur), en het watersysteem versterken (functionele natuur). Daarnaast maken ze de kans op rendabele horeca groter (inpasbare natuur).
	2	In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkeling?
		De gouden randen zijn als uitloopgebied met de spannende overgang van stad naar natte natuur naar bos bij uitstek geschikt voor dagrecreatie. Denk aan wandelen, fietsen, kanoën, en in de winter aan schaatsen. Die aantrekkelijkheid maakt dat ook kleinschalige economische activiteit een kans heeft.
	3	Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen?
Ecologische waarde		De gouden randen grenzen aan (toekomstig) stedelijk gebied en geven een kwaliteitsimpuls aan de Pampushout, het jonge bos dat verder ontwikkeld moet worden.
	4	In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van biodiversiteit en/of het robuuster maken van Flevolandse natuur?
		De gouden randen leveren als zelfstandig gebied en als ontbrekende schakel van de Ecozone Pampus een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Soorten als purperreiger, bever en otter krijgen extra kansen. Met de realisatie van de gouden randen wordt netto 19 ha toegevoegd aan de EHS.
	5	In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolandse natuurbeleid?
		De gouden randen van de Pampushout voegen water en rietland als nieuwe dimensie toe aan het polderbos. De wetlandstrook verbindt (internationaal) waardevolle natuurgebieden. De gouden randen bieden de Almeerders verder extra wandel- en fietsdoelen op de rand van stad en natuur, wat rendabele horeca dichterbij brengt. Daarmee dragen de gouden randen bij aan het door de provincie gewenste grootschalige landschap waar mensen kunnen genieten van de natuur en de vrijetijdseconomie kan groeien door een aantrekkelijke groenblauwe omgeving.
	6	In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
		In het project worden geen bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld. De 'oksel' nabij de Hogering biedt wel een waardevolle gelegenheid om de toekomstige boscompensatie van de verbreding van de Hogering te laten landen.

Criteria		Deelaspecten
Multiplier	7	In welke mate is er sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares (i.v.v. extra hectares natuur, extra financiële ruimte voor inrichting, etc.)?
		Met 19 hectare vindt een kwaliteitsverbetering plaats in een bosgebied van circa 525 hectare, nog los van de kwaliteitswinst voor de aangrenzende stadsdelen Poort, Pampus en Noorderplassen-West. Het project vraagt een investering van verwerving van 19 hectare tegen agrarische waarde (aanname: $19 * 80.000 \text{ euro} = 1.520.000 \text{ euro}$ vermeerderd met enkele jaren inrichtingsbeheer en een participatietraject. Alleen al in het Ontwikkelingsplan Pampushout-zuid staat hier een ontwikkeling van 6 miljoen euro tegenover.
	8	In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?
		De gouden rand versterkt het watersysteem (afvoeren en vasthouden van water) en biedt als uitloopgebied en overgang tussen stad en bos aantrekkelijke mogelijkheden voor een ommetje of dagrecreatie. De locatie en het afwisselende landschap bieden een spannend decor voor culturele activiteiten.
Zekerheid	9	In welke mate is er sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project?
		De ervaring leert dat bewoners van aangrenzende wijken betrokken zijn en zich verantwoordelijk voelen voor de groene omgeving. Bij de ontwikkeling van de gouden rand en het beheer worden bewoners en andere belanghebbenden dan ook zeker betrokken. Landschapsbeheer Flevoland is bereid hier een rol in te spelen.
	10	Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaar uitgevoerd kan worden?
		Als de benodigde gronden en de financiering van de inrichting en het beheer rond zijn kan het project binnen 5 jaar worden gerealiseerd. De aanleg is voorzien in de periode van 2016-2021.
	11	In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn?
		De meerwaarde van de het project gouden randen zit voor een groot deel in het versterken van de ecologische en recreatieve samenhang. Deze meerwaarde wordt aanzienlijk kleiner als niet alle delen kunnen worden gerealiseerd. Het project kan wel goed worden gefaseerd: De aanleg van het trajectdeel 4 Ecozone ter hoogte Noorderplassen-West kan snel. De financiering voor de inrichting is beschikbaar. De aanleg van de gouden rand Pampushout is afhankelijk van de financiering van de inrichtingskosten. Deze gouden rand kan op twee manieren worden gefaseerd: In de eerste fase aanleggen van de basale watergang en na enkele jaren realiseren van de recreatieve voorzieningen. Vanuit kosten efficiëntie en het snel toegankelijk en aantrekkelijk maken van de gouden rand voor publiek heeft dit niet de voorkeur. In de eerste fase het deel van dijk tot oksel inrichten en het deel bij de oksel later, in combinatie met bijvoorbeeld EHS-compensatie Hogering, aanleggen. De aanleg van trajectdeel 3 kan waarschijnlijk plaatsvinden in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het waterschap in de jaren na 2016.

Criteria		Deelaspecten
	12	In welke mate is sprake van juridisch of financiële risico's of onzekerheden en hoe wordt hiermee omgegaan?
		De uitvoering van de gouden rand hangt nauw samen met de ontwikkeling van Pampus en de gronden van het Rijksvastgoedbedrijf. Er zijn nadere afspraken over de benodigde gronden nodig om het project uitvoerbaar te maken. De gesprekken daarover zijn gaande, het Rijksvastgoedbedrijf is in beginsel positief, bij Almere is ook enthousiasme. Er dient nog besluitvorming in de gemeente Almere, bij het waterschap Zuiderzeeland, het Rijksvastgoedbedrijf en Het Flevo-landschap plaats te vinden. Als vervolg hierop dient planologische inpassing mogelijk te worden gemaakt.

DISCLAIMER

Dit projectvoorstel moet nog worden vastgesteld door de Raad van Toezicht van Het Flevo-landschap. Deze besluitvorming is gepland op 23 september 2014. De realisatie van het project valt of staat met de in het projectvoorstel beschreven benodigde medewerking en bijdragen van de provincie Flevoland, de gemeente Almere en het waterschap Zuiderzeeland. Indien daaraan niet kan worden voldaan zal Het Flevo-landschap zich moeten beraden op fasering en/of aanpassing van dit voorstel. Het Flevo-landschap behoudt zich daarom het recht voor om, gelet op bovenstaande, het projectvoorstel voorafgaande de besluitvorming van de provincie Flevoland het projectvoorstel op onderdelen bij te stellen of te actualiseren.

Colofon

Het Flevo-landschap

Vormgeving voorzijde: Twirre Ontwerpt

Illustraties: Studio Geert Gratama

Foto's: Ruben Smit, Ed van Zoonen, Het Flevo-landschap

29 augustus 2014